

Danuta Stankiewicz

Apostolska formacja świeckich na podstawie zbawczych zadań Chrystusa

Studia Warmińskie 40, 173-181

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

APOSTOLSKA FORMACJA ŚWIECKICH NA PODSTAWIE ZBAWCZYCH ZADAŃ CHRYSYTA

Treść: — Wstęp. — I. Przygotowanie wiernych do apostołstwa w funkcji kapłańskiej. — II. Wychowanie świeckich do apostołstwa w funkcji proroczej. — III. Rozwijanie wiernych do apostołstwa w funkcji królewskiej. — Zakończenie. — Zusammenfassung

WSTĘP

Dzięki sakramentowi chrztu i bierzmowania ludzie świeccy stają się członkami Kościoła i uczestnikami mesjańskich funkcji Chrystusa: kapłańskiej, proroczej i królewskiej. *Przynależenie zaś do Kościoła i udział we władzach Chrystusa jest równocześnie posłaniem do świata, czyli uzdolnieniem apostołskim*. Znaczy to, że apostołstwo wiernych jest *przejawem tych trzech funkcji*¹ i że apostołstwo sprowadza się *do uczestnictwa chrześcijan w potrójnym urzędzie Chrystusa*². Sobór Watykański II, omawiając konkretne uprawnienia i obowiązki apostołskie w sferze wewnętrznej i zewnętrznej, przedstawił zadania świeckich nie według odrębnych skutków chrztu i bierzmowania, lecz na podstawie trzech urzędów Chrystusa, w których chrześcijanie uczestniczą na mocy wymienionych sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego³.

Pełnienie funkcji Chrystusowych przez wiernych prowadzi do rozwoju ich życia chrześcijańskiego w aspekcie wewnętrznym (duchowym) i apostołskim. Nawiązując do zbawczych zadań Chrystusa, na pierwszym miejscu należy rozpatrywać udział świeckich w kapłaństwie Chrystusowym, przed aspektem profetycznym i królewskim. Wynika to stąd, że spośród zbawczych zadań Chrystusa szczytem Jego działalności było pełnienie kapłaństwa. Przeto człowiek, powierza-

¹ B. Brzuszek, Apostolskie funkcje wiernych świeckich, w: Powołanie do apostołstwa, Poznań – Warszawa 1975, s. 300; zob. R. Forycki, Odkryć istotę apostołstwa świeckich, w: Powołanie człowieka. Odpowiedzialni za świat, Poznań – Warszawa 1982, s. 230; F. Klostermann, Der Laie in der Kirche, *Der Seelsorger* 29(1959), s. 259–265; P.A. Liégé, Uczestnictwo świeckich w apostołacie Kościoła, w: Nowy obraz Kościoła po Soborze Watykańskim II, red. B. Lambert, Warszawa 1968, s. 305–313; S. Szymecki, Świeccy w Kościele i w świecie, *ZCz* 10(1988), s. 12; E. Weron, Laikat i apostołstwo. Zarys teologii laikatu i apostołstwa ludzi świeckich, Poznań 1999, s. 25.

² E. Weron, Budzenie olbrzyma, Poznań 1995, s. 198; zob. KK 31.

³ Y. Congar, Jalons pour une théologie du laïc, Paris 1964, rozdz. IV, VI; F. Klostermann, Das christliche Apostolat, Innsbruck 1962, s. 330 n.

jąc siebie samego Bogu *realizuje się jakby najpełniej poprzez postawę wynikającą z uczestniczenia w kapłaństwie Chrystusa*⁴. W tym powierzeniu wyraża się powołanie osoby⁵. Na podłożu kapłaństwa Chrystusowego rysuje się *dopiero owo przyporządkowanie wzajemne, w jakim pozostają do siebie: kapłaństwo powszechne i kapłaństwo hierarchiczne*⁶. Nauczanie soborowe, mówiąc o posłannictwie ludzi świeckich w Kościele i świecie, nawiązuje zawsze do kapłaństwa Chrystusa⁷. W pewnym sensie *nauka o kapłaństwie Chrystusa i uczestnictwie w nim znajduje się w samym centrum nauczania II Soboru Watykańskiego, że w niej w jakiś sposób spotyka się wszystko, co ten Sobór chciał powiedzieć o Kościele, człowieku i świecie*⁸.

Realizacja powyższych motywów znalazła swój wyraz przy opracowaniu tytułów kolejnych zadań zbawczych wiernych. Najpierw podamy wszystkie konsekwencje, które wypływają z pełnienia przez świeckich funkcji kapłańskiej, następnie wyjaśnimy prawa i obowiązki, towarzyszące realizacji posługi proroczej, w końcu wskażemy na czynności związane z pełnieniem funkcji królewskiej.

I. PRZYGOTOWANIE WIERNYCH DO APOSTOLSTWA W FUNKCJI KAPŁAŃSKIEJ

Jedynym i prawdziwym kapłanem w Kościele jest Chrystus Pan. Wierni świeccy, którzy z racji chrztu i bierzmowania uczestniczą w kapłaństwie Chrystusowym, są kapłanami przez Niego i z Nim. Kapłaństwo wiernych rzeczywiste i ontologiczne jest tylko udziałem w kapłaństwie Chrystusa oraz *kapłaństwem w sensie analogicznym*⁹.

Spośród funkcji określających kapłaństwo, jak pośredniczenie, uświęcanie, apostołstwo, współcześni teologowie wyróżnili jego istotne zadanie: akt ofiarniczy. W ten sposób przedstawili całą rzeczywistość kapłaństwa. Do istoty kapłaństwa królewskiego należy „składanie Bogu ofiary”. Stąd *kapłaństwo i ofiara są względem siebie korelatywami*¹⁰. Y. Congar zdefiniował kapłaństwo pojęte ogólnie:

⁴ K. Wojtyła, U podstaw odnowy, Kraków 1972, s. 196.

⁵ KDK 24.

⁶ K. Wojtyła, jw., s. 197.

⁷ Tenże, Idea Ludu Bożego i świętości Kościoła a posłannictwo świeckich, AK 68(1965), s. 313.

⁸ K. Wojtyła, U podstaw odnowy, jw., s. 196 n.

⁹ B. Brzuszek, jw., s. 301; zob. KK 10; DK 2; B. Brzuszek, Zobowiązanie wiernych świeckich do apostołstwa, CT 42: 1972, z. 3, s. 57–74; J. Dąbrowski, Nowość życia w liturgii chrztu świętego, w: Chrztost — nowość życia, Lublin 1992, s. 58; S. Głowa, Kapłaństwo według myśli Soboru, w: Kościół w świetle Soboru, red. H. Bogacki i S. Moysa, Poznań 1968, s. 189–227; F. Macharski, Apostołstwo świeckich w świetle Soboru Watykańskiego II (Szkie), w: Katolicy świeccy w parafii, Kraków 1975, s. 11–15; J. Misiurek, Chrztost — nowe stworzenie w Chrystusie, w: Chrztost, jw., s. 83; J. Nowak, Apostolski wymiar liturgii. Studium teologiczno-liturgiczne w świetle Konstytucji „Sacrosanctum Concilium”, Poznań 1999; E. Weron, Apostołstwo katolickie, Poznań 1987, s. 96 n.; tenże, Budzenie olbrzyma, jw., s. 201–203; K. Wojtyła, jw., s. 194; A. Zuberbier, Wprowadzenie do dekretu o apostołstwie świeckich, w: Sobór Watykański II, Konstytucje, dekryty, deklaracje, Poznań 1968, s. 372.

¹⁰ B. Brzuszek, Apostolskie funkcje wiernych świeckich, jw., s. 301; zob. L. Balter, Posoborowe spojrzenie na kapłaństwo katolickie, HD 40: 1971, s. 10; Y. Congar, jw., s. 228, 655.

*Kapłaństwo jest to właściwość, która pozwala stawać przed Bogiem, aby przez złożenie Mu miłych ofiar otrzymać Jego łaskę i zjednoczyć się z Nim*¹¹. Sobór Watykański II, precyzując pojęcie kapłaństwa wspólnego, potwierdził, że daje ono prawo i zobowiązuje do udziału w Ofierze eucharystycznej oraz uzdalnia do złożenia ofiary z własnego życia¹². Są więc dwie ofiary ściśle ze sobą związane: Chrystusowa ofiara na krzyżu, ponawiana sakramentalnie w Kościele, jak i nasza własna ofiara, która uzyskuje pełnię dzięki łączności z ofiarą sakramentalną Chrystusa, tj. dzięki jedności z Ofiarą Głowy tego Ciała. Godne pełnienie kapłaństwa powszechnego, dążące do złożenia Bogu miłych ofiar, wymaga stanu łaski uświęcającej¹³.

Kapłaństwu wspólnemu przysługuje charakter społeczny, tj. pośredniczący ze względu na to, że chrześcijanie są członkami Kościoła, który pośredniczy pomiędzy Bogiem a ludzkością potrzebującą zbawienia. *Przeto każdy chrześcijanin jest pośrednikiem w „linii wstępującej”, kiedy ofiaruje Bogu siebie samego za pośrednictwem Chrystusa, i jest pośrednikiem w „linii zstępującej”, kiedy oznajmia ludziom prawdę nie tylko przez modlitwę i świadectwo życia chrześcijańskiego, ale także wtedy, kiedy wysługuje łaski i obdarza życiem Bożym przez ofiary z siebie samego składane za drugich*¹⁴.

Z faktu określenia Kościoła jako widzialnej instytucji zbawienia, przez którą Chrystus przedłuża na ziemi swoje działanie zbawcze, jak i wspólnoty zbawienia, która przyjmuje dary Boże i żyje nimi, wynika charakter apostołski kapłaństwa powszechnego. Wierni świeccy, dzięki otrzymanym darom Bożym za pośrednictwem Kościoła, są zobowiązani do współpracy nad rozwojem i uświęceniem całej wspólnoty. Jednak już samo życie sakramentalne wiernych jest świadectwem Chrystusowi — jest bowiem aktem kultu, przyczyną otrzymania łask, wyznaniem oraz głoszeniem wiary. Analizując te dwa pojęcia Kościoła, ukazujące Go jako instytucję zbawienia i wspólnotę zbawienia, należy stwierdzić, że istotą kapłaństwa wspólnego jest *sprawowanie kultu duchowego, aby w ten sposób samemu wzrastać wewnątrznie, uwielbiać Boga i przyczyniać się do zbawienia ludzi, poprzez składanie osobistych ofiar za drugich*¹⁵.

Ukształtowana na funkcji kapłańskiej Chrystusa formacja duchowa zaowocuje także postawą w duchu apostołskim¹⁶. Wierni, uczestnicząc w kapłaństwie Chrystusa, winni realizować zadania kapłańskie, prorockie i miłości służebnej najpierw względem siebie, potem względem innych. Stąd słusznie postuluje się, aby wychowanie apostołskie miało na celu rozwój duchowy, jak i aktywność ewan-

¹¹ Tamże, s. 200.

¹² B. Brzuszek, jw., s. 302; zob. KK 34; G. Philips, L'Eglise et son mystère au II-e Concile du Vatican, Paris 1962, t. I, s. 151; K. Wojtyła, jw., s. 193, 195 n.

¹³ B. Brzuszek, jw., s. 302.

¹⁴ Tamże, s. 303; zob. J. Hamer, L'Eglise est une communion, Paris 1962, s. 116; E.J. de Smedt, Le sacerdoce des fidèles, Bruges 1961, s. 24.

¹⁵ B. Brzuszek, jw., s. 303; zob. KK 10, 34; Y. Congar, jw., s. 242.

¹⁶ Duchowość określa się jako sumę postaw ludzkich, tj. zajęte stanowisko, a zarazem gotowość działania według zajętego stanowiska, które to postawy mają do swego przedmiotu odniesienia intelektualne, emocjonalno-wartościujące i behawioralne. Autentyczna duchowość chrześcijańska usiłuje wychować do wartościowania zgodnie z tym, co poznał rozum oświecony wiarą i do potwierdzenia tego konkretnymi czynami.

gelizacyjną. Dlatego coraz pełniejsze zjednoczenie z Chrystusem poprzez Ewangelię, modlitwę, nawrócenie, Eucharystię, dążenie do świętości, jak i konkretną miłość czynną, uzewnętrzniającą się w praktyce życia, tj. w pracy i postępowaniu, pozwoli równocześnie na głębsze i trwalsze budowanie wspólnoty Kościoła tak, aby to była wspólnota myśli, czynu, wszechogarniającej miłości. Z jednej strony nastawienie apostołskie jest elementem konstytutywnym samej duchowości chrześcijańskiej, z drugiej — działalność apostołska domaga się specyficznej duchowości, wynikającej z kapłańskiej funkcji Chrystusa.

II. WYCHOWANIE ŚWIECKICH DO APOSTOLSTWA W FUNKCJI PROROCZEJ

Istotą misji proroczej w Kościele jest czynne pośredniczenie pomiędzy Bogiem, objawiającym plan zbawienia, a człowiekiem. Prorok jest widzialnym znakiem słów Bożych przed ludźmi. Duch Święty wyprowadza go z jego własnej drogi, aby objawić mu tajemnicę planów Bożych względem ludzi oraz uczynić go świadkiem tej tajemnicy w czynie i słowie¹⁷. Sobór Watykański II podkreślił, że do funkcji proroczej należy: objawienie i głoszenie królestwa Bożego wśród narodów oraz dawanie świadectwa Chrystusowi¹⁸.

Chrystus Pan, będąc bezpośrednim słowem Ojca skierowanym do ludzkości, jest prorokiem w pełnym tego słowa znaczeniu. *Wszyscy inni są prorokami przez udział w proroczym posłannictwie Chrystusa*¹⁹. Stąd prorokiem w Kościele jest ten, kto głosi w imię Chrystusa Jego naukę. Depozyt wiary został przekazany całemu Kościołowi. Przeto katolicy świeccy, stając się pełnoprawnymi członkami Kościoła, mają swój udział w misji profetycznej Kościoła. Po przyjęciu chrztu i bierzmowania oraz innych sakramentów wierni otrzymali asystencję Ducha Chrystusowego, który w Kościele jest źródłem proroctwa²⁰. Każdy w Kościele jest przez Ducha oświecony, napełniony i *każdy uczestniczy w nieomyślności, ale zależnie od pozycji, jaką zajmuje*²¹. Wierni świeccy są bowiem wyposażeni w nadprzyrodzony zmysł wiary i łaskę słowa²².

Wierni jako tacy są bez władzy w Kościele i działają na mocy darów chrztu i bierzmowania. W odróżnieniu od profetyzmu hierarchicznego w Kościele, polegającego na tym, że hierarchia głosi w imieniu Chrystusa i mocą Jego władzy, tj. w formie autorytatywnej, a świeccy pełnią funkcję proroczą w porządku życia, tj. w formie wyznania i świadectwa wiary²³. To, co wierni otrzymali od Boga za

¹⁷ B. Brzuszek, jw., s. 308; K. Wojtyła, jw., s. 211.

¹⁸ KK 5, 12, 34, 35; L. Balter, Apostolstwo chrześcijan świeckich a apostolstwo chrześcijan nieświeckich, *Comp* 6: 1986, nr 1, s. 104–118; tenże, „Będziecie moimi świadkami...”, *Comp* 7: 1987, nr 5, s. 128–131.

¹⁹ B. Brzuszek, jw., s. 309.

²⁰ Y. Congar, jw., s. 367; K. Wojtyła, jw., s. 211.

²¹ B. Brzuszek, jw., s. 312; zob. KK 34.

²² KK 12; B. Snela, Być do dyspozycji drugiego — życie charyzmatycznej wspólnoty, w: *Powołanie człowieka. Być człowiekiem*, Poznań – Warszawa 1974, s. 205–220; K. Wojtyła, jw., s. 212, 214.

²³ KO 7 n., 10; K. Wojtyła, jw., s. 213 n.

pośrednictwem Kościoła od nauczycielskiej władzy urzędowej, winni — z racji posiadania odpowiedniej łaski wraz z odpowiednimi środkami — dążyć do pełnienia, wynikających z funkcji proroczej, następujących aktów apostołskich: cały depozyt wiary przyjąć i zachować, przeżyć i pogłębić poprzez kontemplację oraz świadczyć poprzez wiarę ożywioną miłością, przekazując drugim nauczanie hierarchii słowem i czynem²⁴.

Wiernym świeckim przysługuje prawo otrzymania Orędzia zbawczego Chrystusa od Kościoła za pośrednictwem hierarchii, która buduje ich świadomość wiary. Dlatego wobec przepowiadania urzędowego i autorytatywnego świeccy nie mogą pozostać bierni. Wspólnota wiernych, żyjąc ze sobą w zgodzie i miłości, jest zobowiązana do czynnej współpracy z hierarchią. We wspólnym działaniu świeccy winni pamiętać, że hierarchiczne posługiwanie prorocze jest istotnie różne od ich formy świadectwa wiary. Dlatego pomoc wiernych nie może warunkować ważności nauczania urzędowego. Współpraca z władzą nauczycielską Kościoła powinna dotyczyć tego, jak zachować i rozwijać prawdy wiary, nad którymi czuwa hierarchia. Aktywność świeckich odnosi się wyłącznie do aktów życia Kościoła. Słowem, chrześcijanie są *aktywni tylko w stosunku do tych wartości, które otrzymali z prawdy zbawiennej i które stały się ich wewnętrzną własnością w porządku życia. W tym też znaczeniu współpracują oni czynnie z władzą nauczycielską Kościoła*²⁵.

Z racji zjednoczenia sakramentalnego z Chrystusem wszyscy wierni i każdy z osobna winien przekazywać wiarę całym sobą, w każdym miejscu i czasie, wobec wszystkich ludzi. Świadczyć należy w sposób dojrzały i odważny. To znaczy, że składane Bogu akty chwały winny obejmować: nie ulegającą zmianom świadomość religijną oraz świadczenie oparte na wzorze Apostołów i Męczenników²⁶.

W wyniku miłości Chrystusa do człowieka, jak i wiary w Niego, wierni zostali napełnieni życiem Bożym. Owocem zjednoczenia z Bogiem jest „nowy człowiek”, który stał się świadkiem Bożej miłości. Dlatego świeccy katolicy zostali zobowiązani do zaangażowania się w apostołstwo Kościoła. Mają być świadkami wiary przez wprowadzenie Boga w świat, tj. przez przyznanie się do Niego i przekazanie Go innym na drodze ewangelicznego świadectwa i apostołstwa prawdą i miłością. Wierni powinni rozwijać nie tylko model indywidualny osobowości religijnej, lecz także doskonalić osobowość społeczną. Słowem, laikat katolicki jest zobowiązany do otwarcia się na Boga, jak i człowieka — właśnie tak, jak to czynią misjonarze.

²⁴ KK 11 n.; KO 8; B. Brzuszek, jw., s. 309 n.; D. Castagna, Czy świeccy mogą dziś głosić słowo Boże?, *Conc* 1–10(1968), s. 152–155; F. Cegiełka, Maryjne cechy apostołów świeckich w dobie dzisiejszej, w: *Powołanie człowieka. Odpowiedzialni za świat*, jw., s. 240; J. Charytański, Słowo i sakrament w duszpasterstwie posoborowym, w: *Kościół w świetle Soboru*, jw., s. 597; Y. Congar, Związek między kultem lub sakramentem a głoszeniem słowa, *Conc* 1–10(1968), s. 137–145; A. Dulles, Sukcesja proroków w Kościele, *Conc* 1–10(1968), s. 186–192; J.M. Gonzalez-Ruiz, „Publiczny i społeczny charakter” Orędzia chrześcijańskiego i jego stosunek do uspołecznionego świata współczesnego, *Conc* 1–10(1968) nr, s. 319–323; A. van Ruiller, Czy można mówić o sukcesji nauczycieli?, *Conc* 1–10(1968), s. 192–198; O. Schreuder, Socjologiczne aspekty przepowiadania, *Conc* 1–10(1968), s. 130–137; K. Wojtyła, jw., s. 211.

²⁵ B. Brzuszek, jw., s. 311; zob. Y. Congar, Jalons pour une théologie du laïc, jw., s. 369 n.

²⁶ Z. Adam, Firmung und Seelsorge, Düsseldorf 1959, s. 81; E.J. de Smedt, jw., s. 30.

III. ROZWIJANIE WIERNYCH DO APSOTOLSTWA W FUNKCJI KRÓLEWSKIEJ

Chrystus Pan posiada pełnię władzy królewskiej. Cieszy się władzą boską i doczesną nad stworzeniem z tytułu unii hipostatycznej, a z faktu dokonanego zbawienia posiada pełnię władzy duchowej w zakresie prawodawczym, jurysdykcyjnym i wykonawczym nad ludźmi w sprawach, które dotyczą ich zbawienia.

Natomiast Kościół uczestniczy tylko we władzy duchowej Chrystusa. Tę władzę, z ustanowienia Chrystusa i na mocy sakramentu święceń, sprawuje w Kościele hierarchia²⁷.

Wierni uczestniczą także w funkcji królewskiej Chrystusa i Kościoła, biorąc udział w Jego władzy i w Jego godności królewskiej²⁸. Oznacza to, że magisterium soborowe względem świeckich podkreśliło *królewskość służby*, jak i *królewskość panowania nad grzechem*²⁹.

Wierni, posiadając pełną osobowość prawną z tytułu charakterów sakramentalnych, cieszą się we wspólnocie kościelnej odpowiednią władzą, będąc równocześnie poddani duchowemu panowaniu Chrystusa, sprawowanemu przez hierarchię. Chrześcijanie uczestniczą bowiem w funkcji władzy w porządku życia. To znaczy, że powinni wcielać w życie postanowienia Kościoła, służyć otrzymanymi od Chrystusa za pośrednictwem Kościoła dobrami duchowymi ludziom i całemu stworzeniu oraz współpracować z Chrystusem w rozszerzaniu Jego królestwa.

Sobór Watykański II przedstawił znamiona, charakterystyczne dla królestwa Bożego, które są zadaniem świeckich. Otóż Pan *za pośrednictwem wiernych świeckich pragnie rozszerzać królestwo swoje, mianowicie królestwo prawdy i życia, królestwo świętości i łaski, królestwo sprawiedliwości, miłości i pokoju: a w królestwie tym samo także stworzenie wyzwolone zostanie z niewoli skażenia na wolność chwały synów Bożych* (por. Rz 8,21). *Wielka zaś obietnica i wielkie przykazanie dane zostało uczniom: „Bo wszystko jest wasze, wy zaś Chrystusa, a Chrystus Boga”* (1 Kor 3,23) (KK 36)³⁰.

Władzy wiernych nie należy jednak rozumieć jako władzy przełożonych we wspólnocie Kościoła, opartej na autorytecie urzędu. Władza królewska chrześcijan nie jest władztwem transcendentnym względem wspólnoty wiernych, lecz uprawnieniem rozumianym immanentnie, pełnionym wewnątrz tej wspólnoty.

Kościół jest równocześnie wspólnotą zbawienia, jak i instytucją zbawczą, tworzącą i doskonalącą całą wspólnotę kościelną poprzez wykonywane czynności kapłańskie, prorockie i królewskie. Przeto istotną czynnością funkcji królewskiej świeckich jest czynne pośredniczenie w udzielaniu ludziom i stworzeniu dóbr

²⁷ KK 27.

²⁸ L. Balter, Aktualność problematyki kapłaństwa w Kościele i w świecie współczesnym, w: Kapłaństwo, Kolekcja *Communio* 3, Poznań 1988, s. 7–12; tenże, Posoborowe spojrzenie na kapłaństwo katolickie, jw., s. 9–20; Y. Congar, jw., s. 265, 314; F. Klostermann, jw., s. 338–340.

²⁹ K. Wojtyła, jw., s. 227; zob. S. Miecznikowski, Człowiek świecki w Kościele, w: Kościół w świetle Soboru, jw., s. 229–268; E. Schillebeeckx, Nowy typ człowieka świeckiego, w: Nowy obraz Kościoła, jw., s. 120–128.

³⁰ KKK 911; KPK kan. 129 § 2; B. Snela, Chrzest i bierzmowanie jako sakramenty inicjacji chrześcijańskiej, *CT* 39: 1969, f. II, s. 5–24; A.L. Szafrński, Kapłaństwo hierarchiczne i kapłaństwo wiernych w sprawowaniu liturgii Kościoła, w: Wprowadzenie do liturgii, Poznań 1967, s. 99–122.

królestwa Chrystusa. Dlatego wierni są zobowiązani do udziału we władzy Chrystusa nad światem, do urzędowania doczesności według woli Bożej oraz do poddania wszystkiego Duchowi Świętemu³¹. Ostatecznie więc chrześcijanie przez współpracę z Chrystusem powinni angażować się: w dzieło stwórcze Boga — realizując plan Boży wobec świata³², w zbawcze dzieło Chrystusa — sprawując władzę duchową w Kościele i władzę cywilną w świecie w sposób służebny, łagodny, nie władczy³³, oraz w dzieło realizowania królestwa eschatologicznego — łącząc władzę ze świętością³⁴.

Praktycznie współpraca świeckich z hierarchią może dotyczyć: wyboru kandydatów na urzędy; formułowania praw dotyczących zwłaszcza ich samych³⁵; uwzględniania roli zwyczajów, inicjatyw i opinii publicznej³⁶; udziału w administracji i sądownictwie kościelnym oraz pewnego współuczestnictwa we władzy autorytatywnej Kościoła np. po przyjęciu misji kanonicznej z określonymi do wykonania zadaniami³⁷. Dla życia kościelnego znaczenie posiada udział chrześcijan w rządach cywilnych celem wprowadzenia wartości chrześcijańskich do porządku doczesnego. Należy jednak pamiętać, że ważność aktów kościelnych: uchwał soborowych, synodalnych i innych postanowień prawnych nie zależy od wyrażenia zgody świeckich³⁸.

Sobór Watykański II zachęcał chrześcijan do tego, aby *poznawać najgłębszą naturę całego stworzenia, jego wartości i przeznaczenia do chwały Bożej, i przez świeckie również dzieła dopomagać sobie wzajemnie do bardziej świętego życia, tak aby świat przepojony został duchem Chrystusowym i w sprawiedliwości, miłości i pokoju tym skuteczniej cel swój osiągnął* (KK 36)³⁹.

Natomiast godność królewską świeccy realizują poprzez akty kapłaństwa wspólnego. Te dwie funkcje: kapłańska i królewska, w czynnościach odzyskania godności dziecka Bożego, przenikają się wzajemnie. Chrystus bowiem restytuował godność królewską człowieka poprzez swoją śmierć. Obowiązkiem wiernych jest uczestniczenie w ofierze Chrystusa, składając w ofierze Bogu Ojcu siebie samego

³¹ KK 36; L. Balter, Wołanie Kościoła naszych czasów, *ComP* 1: 1981, nr 1–2, s. 30–48; W. Nowak, Działalność ekumeniczna w diecezji warmińskiej po II Soborze Watykańskim, w: *Posłaniec Warmiński. Kalendarz Maryjny na rok 1996*, Olsztyn 1995, s. 108–118; G. Philips, *Der Laie in der Kirche*, Salzburg 1955, s. 150; K. Wojtyła, *iw.*, s. 228 n.

³² DA 7; KK 36; Y. Congar, *iw.*, s. 319 n.; K. Wojtyła, *iw.*, s. 228 n.

³³ L. Balter, *Naród, wolność, demokracja*, w: *Naród. Wolność — liberalizm*, Kolekcja *Communio* 9, Poznań 1994, s. 5–16; K. Wojtyła, *iw.*, s. 227.

³⁴ L. Balter, Nadzieja życia wiecznego skonkretyzowana w śmierci i zmartwychwstaniu człowieka, *ComP* 4: 1984, nr 4, s. 74–94; tenże, „Święty Kościół powszechny”, *ComP* 9: 1989, nr 1, s. 3–15; J. Hamer, *iw.*, s. 163.

³⁵ Y. Congar, *iw.*, s. 356; KKK 907; KPK, kan. 212 § 3; E. Weron, Rady świeckich w Kościele posoborowym, *CT* 41: 1971, f. 4, s. 149–154.

³⁶ G. Chantraine, *Les laics, chrétiens dans le monde*, Bruxelles 1987, s. 189–214; M.D. Chenu, *Lud Boży w świecie*, Kraków 1968, s. 129–145; Y. Congar, *iw.*, s. 347.

³⁷ Y. Congar, *iw.*, s. 350.

³⁸ J. Dyduch, *Obowiązki i prawa wiernych świeckich w prawodawstwie soborowym*, Kraków 1985, s. 156–178.

³⁹ R. Goldie, *Świeccy, laikat, świeckość*, Warszawa – Poznań 1991, s. 65–75; J. Lewandowski, Aktualność myśli społecznej kard. Stefana Wyszyńskiego, *ChS* 136–137(1985), s. 27–33; G. Philips, *L'état actuel de pensée théologique au sujet de l'apostolat des laics*, *ETHL* 35(1959), s. 877–903.

poprzez akty duchowe wraz z ofiarą Chrystusa. Dzięki tej ofierze duchowej człowiek cieszy się od nowa godnością królewską i władzą duchową nad sobą i nad stworzeniem. Uczestniczy bowiem w wolności Chrystusa i w Jego władztwie, realizując równocześnie apostołstwo⁴⁰.

Panowanie duchowe człowieka nad sobą polega na oddaniu Bogu siebie samego, na dążeniu do świętości, której podstawą jest łaska uświęcająca otrzymana w sakramentach i poza nimi oraz na wolności od grzechu. Słowem, na rządzeniu swoją duszą i ciałem. To panowanie duchowe jest ujęte w aspekcie moralnym. W tym wypadku człowiek jest królem w sensie metaforycznym⁴¹.

Funkcja królewska uprawnia i zobowiązuje chrześcijan do duchowego panowania nad światem, tj. nad porządkiem doczesnym i całym stworzeniem. Jest to panowanie duchowo — realne. *Jest ono duchowe, ponieważ jego źródło nie znajduje się we władzy zewnętrznej, ale w duszy poświęconej Bogu i pozostającej pod wpływem Ducha Świętego. Jest ono realne, ponieważ ma charakter zewnętrznej wyższości oraz jest realizacją w warunkach doczesnych tej godności królewskiej, którą Bóg przyrzekł wybranym*⁴². Dlatego świeccy, angażując się w doczesność winni pozostać sobą, zachować pewną transcendencję wobec stworzenia, przestrzegać czystości zaangażowania i trzymać się wartości eschatologicznej poprzez dążenie do jedności władzy i świętości. Dzięki takiemu działaniu wierni zachowują w warunkach doczesnych swoją godność królewską⁴³.

Z jednej strony Bóg jest bliski człowiekowi, wszystkim sprawom tego życia oraz światu. Znane są Mu dokładnie wszystkie problemy ludzkie. Chrystus bowiem zbawił człowieka, a z nim świat, i pomaga ludziom nadal.

Z drugiej strony Boża Opatrzność potrzebuje też ludzkiego wymiaru. Dlatego wierni są powołani do współdziałania ze Stwórcą w uświęcaniu człowieka, ulepszaniu porządku doczesnego i rozwijaniu dzieła stworzenia według zasad Ewangelii. Od świętości człowieka i jego apostołstwa zależy więc, czym stanie się ludzkość i kosmos. Poprzez odnowionego człowieka dzieło odnowy rozciąga się na uduchowienie rodziny, środowiska pracy, życia społecznego, jak i na cały świat i wszechświat.

Zadaniem świeckich jest przekazanie świadectwa wiary poprzez czynną obecność w świecie, budując Królestwo Miłości. Następnie winni reagować na zło, które jest wokół nich. Szatan bowiem prowadzi swe dzieło rozmywając granicę między dobrem a złem. Poprzez podjęcie dzieła nowej ewangelizacji wierni są zobowiązani do szerzenia wraz z Chrystusem dobra i stawiania zapory zła⁴⁴. Chociaż sztuka obecności laikatu w świecie nie jest łatwa, to jednak chrześcijanom towarzyszy łaska Boża, która sprawia, że mogą stać się źródłem dobra, prowadzącym do odnowy moralnej człowieka, życia społecznego, środowiska pracy i przyrody.

⁴⁰ KKK 786; L. B al t e r, Świętość jako cel i kres rozwoju duchowego, w: Duchowość chrześcijańska, Kolekcja *Communio* 10, Poznań 1995, s. 191–205; t e n z e, Z problematyki usprawiedliwienia człowieka grzesznego, *ComP* 10: 1990, nr 1, s. 33–45; B. B r z u s z e k, jw., s. 316 n.; K. W o j t y ł a, jw., s. 227.

⁴¹ Tamże, s. 226; Y. C o n g a r, jw., s. 314.

⁴² B. B r z u s z e k, jw., s. 317; zob. Y. C o n g a r, jw., s. 315.

⁴³ B. B r z u s z e k, jw., s. 318.

⁴⁴ L. B al t e r, Zło w świecie, w: Zło w świecie, Kolekcja *Communio* 7, Poznań 1992, s. 5–13.

ZAKOŃCZENIE

Formacja świeckich do apostołstwa, z tytułu pełnienia funkcji kapłańskiej, polega na dążeniu do świętości, jak i doskonaleniu postawy służebnej na podstawie słowa Bożego i rozwoju życia sakramentalnego. Natomiast, do zdań wiernych, wynikających z realizowania funkcji proroczej, należy kolejno: szerzenie Ewangelii przykładem życia i dobrymi uczynkami, apostołowanie słowem oraz udział w akcjach parafialnych, w organizacjach kościelnych i w Instytutach Katolickich.

Wreszcie aktywność ewangelizacyjna świeckich, dotycząca bezpośredniej służby Panu w wypełnianiu Jego planu zbawienia i uświęcania, na podstawie funkcji królewskiej, dotyczy: zbawienia człowieka, uświęcenia życia małżeńskiego, rodzinnego i społecznego, doskonalenia porządku doczesnego, jak i rozwijania dzieła stworzenia poprzez pracę ludzką. Apostolskie formowanie wiernych, oparte na czynnościach zbawczych Chrystusa, stanowi doniosłe znaczenie dla rozwoju osobowości w teorii i praktyce oraz dla realizacji społecznych założeń duszpasterskich Kościoła, które mają na celu uaktywnienie świeckich zgodnie z duchem II Soboru Watykańskiego i II Polskiego Synodu Plenarnego.

APOSTOLISCHE LAIENFORMATION AUF DER GRUNDLAGE ERLÖSENDER AUFGABEN VON CHRISTUS

ZUSAMMENFASSUNG

Der Beitrag bespricht die Vorbereitung der christlichen Laienbrüder zum Apostolat in der gegenwärtigen Welt sowie das dreifache Amt von Christus: als Prophet, Priester und König — als Grundlage der Mission und Formation der Gläubigen. Der erste Teil enthält die Vorbereitung zum Apostolat in der Funktion eines Priesters, das auf dem Streben zur Heiligkeit und der Vervollkommnung der dienenden Einstellung der Gläubigen beruht. Im zweiten Teil wird die Erziehung der Laien zum Apostolat in prophetischer Funktion, verbunden mit der Verbreitung des Evangeliums in Wort und Tat besprochen. Der dritte Teil zeigt die Vorbereitung der Gläubigen auf die königliche Funktion, die am engsten mit der Erfüllung des Erlöserplans, über die Heiligung des täglichen Familienlebens und des gesellschaftlichen Lebens verbunden ist. Die Vorbereitung auf einen dreifachen Anteil an der Mission von Christus und der Kirche erfordert ein unaufhörlich zu praktizierendes Sakramenten-Leben, ein unaufhörliches Streben nach religiösem Wissen und Anstrengungen im Umgang mit evangelischen Prinzipien. Dessen Ziel ist die Zuführung jedes Menschen zur Annahme der Erlösergnade.